

Alf Prøysen: Slipsteinsvæilsen



Forfatteren og visesangeren Alf Prøysen (1914-1970) skrev barnebøker og noveller, skuespill, dikt, viser og én roman. Tekstene hans handler ofte om mennesker som blir oppfattet som litt annerledes enn de andre. Av og til skriver han også om ulike måter folk trykker hverandre ned på.

I visa du skal lese, skriver han om blomstene på enga en sommerkveld, og om idyllen som snart skal bli brutt. For i Prøysens tekst kvesser noen ljåen, et redskap som man bruker til å slå eller skjære gress med, og i morgen skal blomstene slås ned sammen med gresset de vokser i.

Alf Prøysen skrev ofte på hedmarksdialekt når han skrev for voksne, og det gjør han også i denne visa. Dersom du ikke kjenner dialekten, er det lurt å bruke ordforklaringene i margin når du leser. Hør gjerne på ei innspilling av sangen også. Komponisten som har skrevet melodien, heter Bjarne Amdahl.



Slipsteinen til venstre brukes til å kvesse ljåen, det redskapet du ser på bildet til høyre. Bilder: Getty Images og Wikimedia Commons.

Slipsteinsvæilsen

Nå duve det blommer med raulette kinn,
enga står sammars-kledt,
raukløver'n bøye seg,
prestkragen tøyse seg,
brureslørgraset står tett.
Æillting er kvellsro og kvile og fred,
og blomma veit ittno om det som skal skje ...

Men
slipsteinsvæilsen går og går,
og nå er det je som dræg sveiva i år.
Slipsteinsvæilsen går og går.
Å, blommer i enga, je veit å de får!
Når ljåen blir kvass nok og brynet blir med,
så kjæm dom i mårå og meie dekk ned,
så tona som du høre i kvellsro og fred ...
... det er slipsteinsvæilsen som går ... og går
... og går.

Je sjøl var en blomme så raulett og gla,
enga sto sammars-kledt,
ormgraset smøyde seg,
villrosa føyde seg,
brureslørgraset sto tett.
Men blommer og jinter dom blømme så vilt,
og drømme om brølløp og æillt som er gildt ...

Men
slipsteinsvæilsen går og går,
og nå er det je som dræg sveiva i år.
Slipsteinsvæilsen går og går.
Å blommer, å jinter, je veit å de får!
Når ljåen blir kvass nok og brynet blir med,
så kjæm dom i mårå og meie dekk ned,
så tona som du høre i kvellsro og fred ...
... det er slipsteinsvæilsen som går ... og går
... og går.

Ordforklaringer

raulette kinn: røde eller rødmende kinn
sammars: sommer
raukløver, prestkrage, brureslørgras: ulike
blomster og vekster

æillting: alle ting, alt
blomma: blomstene
ittno: ikke noe

væils: vals (dans)
dræg sveiva: drar sveiva (som får
slipesteinen til å gå rundt, slik at en annen
kan gjøre ljåen kvass)

å de får: hva dere får

dom: de
mårå: morgen
meie: slå, skjære

ormgras, villrose, brureslørgras: ulike
blomster og vekster

jinter: jenter
blømme: blomstrer
brølløp: bryllup
gildt: stort, staselig, fint

Oppgaver til teksten

- 1: I den første strofen gir Prøysen blomsterenga menneskelige trekk som røde kinn, sommerklær og evne til å tøyse og bøye på seg. Hvordan ser dere for dere denne blomsterenga? Hvilken stemning gir dette?
- 2: Hva skal skje med blomstene i morgen?
- 3: Hvilken rolle har jeget (je) i teksten i det som skal skje?
- 4: Etter det første refrenget får vi vite at jeget selv har vært en blomst. Hvordan tolker dere dette?
- 5: Begge refrengene slutter med «går ... og går ... og går». Hvordan tolker dere dette? Hva er det som ikke tar slutt? Kan det være flere ting?
- 6: Dersom denne teksten ikke bare handler om blomster: Hva kan den si oss om oss mennesker, synes dere? I hvilke sammenhenger i livet kan det være sånn at den som «sjøl var en blomme» kvesser ljàen som skal brukes til å meie ned nye blomster?